

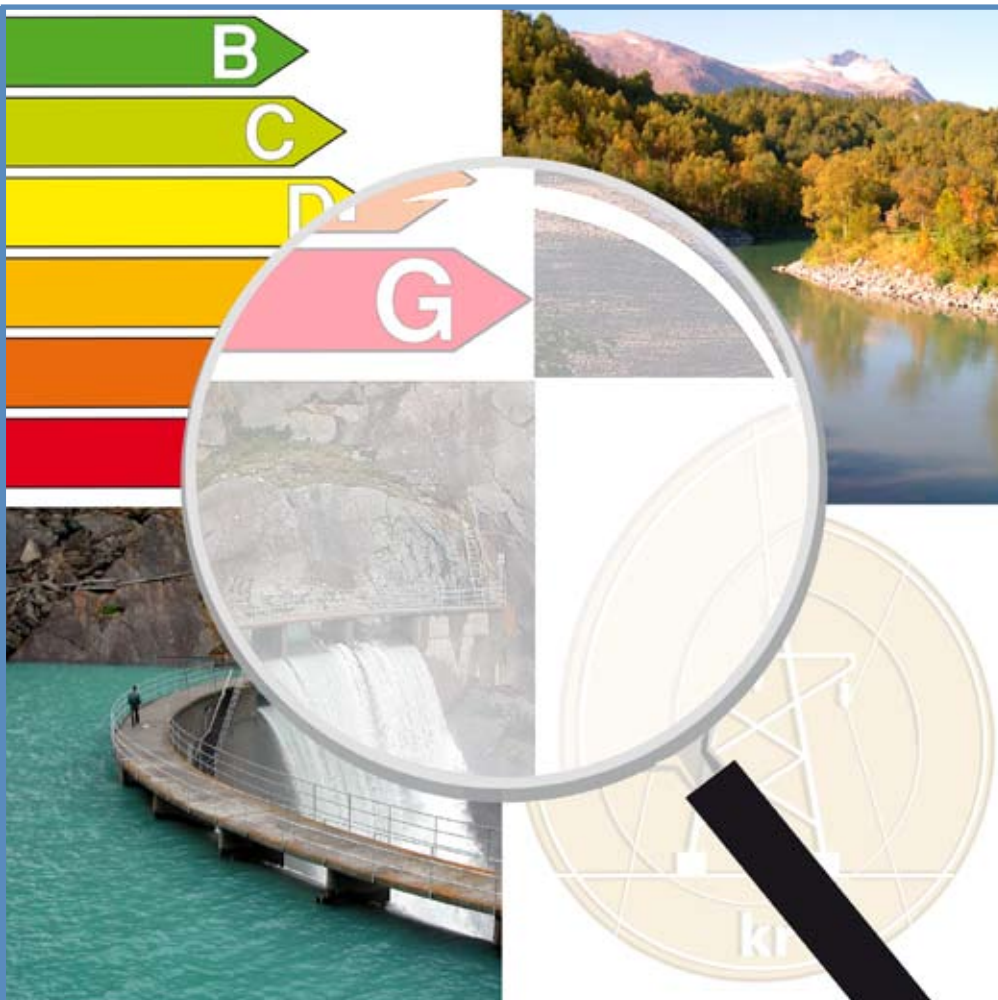

Tilsynsrapport for 2006

NVEs tilsyn

Halvor Kr. Halvorsen (Red.)

6
2007

R
A
P
P
O
R
T

Tilsynsrapport for 2006

NVEs tilsyn

Rapport nr

Tilsynsrapport 2006

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat

Redaktør: Halvor Kr. Halvorsen
Birger Bergesen, Nils Martin Espegren, Tore Langset, Torfinn

Forfattere: Jonassen, Gunn Oland, Lars Grøttå, Jon Arne Eie og Arthur
Gjengstø. Hilde T. Harket, Steinar Parelius og Ingunn Åsgard
Bendiksen.

Trykk: NVEs hustrykkeri

Opplag: 50

Forsidefoto:

Sammendrag: Rapporten gir en oversikt over NVEs tilsynsaktiviteter i 2006. Med tilsyn menes den konkrete kontrollen med etterlevelsen av regelverket og reaksjoner ved avvik. Tilsyn utføres i hovedsak som revisjon og inspeksjon, men andre metoder benyttes også. Rapporten gir en oversikt over dokumenterte avvik innenfor NVEs ansvarsområder. Avvik følges opp med varsel eller vedtak om å ta i bruk reaksjon.

Emneord: Tilsyn, revisjon, inspeksjon, reaksjon, avvik

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

Januar 2007

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
1 NVEs tilsyn	7
1.1 Oversikt over hjemler	7
1.2 NVEs tilsynsstrategi	8
2 Tilsynet på vassdragsområdet	9
2.1 Miljøtilsynet	9
2.2 Damtilsynet	12
3 Tilsynet på energiområdet	14
3.1 Tilsynet med aktørene i kraftmarkedet	14
3.2 Tilsynet med nettselskapenes økonomi	17
3.3 Tilsynet med aktørene i kraftnettet	18
3.4 Tilsynet med nettleie	20
3.5 Tilsynet med beredskap i kraftsystemet	21
3.6 Tilsynet med energimerking	24

Forord

Denne rapporten gir en oversikt over NVEs tilsyn i 2006. Den omtaler også en del aktiviteter som har betydning for tilsynet eller er beslektet med det. NVE definerer tilsyn som den konkrete kontrollen med de ansvarliges etterlevelse av reglene og reaksjoner ved avvik.

Vårt håp er at vår brede satsing på tilsyn, som en viktig del av NVEs forvaltning, fører til at vi blir bedre til å planlegge og gjennomføre tilsynsaktiviteter. Vi ønsker og å systematisere erfaringer fra tilsyn bedre. Det er ikke et mål for NVE å finne eller dokumentere flest mulig avvik hos de ansvarlige, men at konsesjonærer og andre ansvarlige bevisst og effektivt etterlever reglene i vassdrags- og energilovgivningen. Vi ser på tilsyn som et godt virkemiddel for å oppnå dette målet. Vi tror også at tilsynet kan bidra til forbedringer i selskapene og bidra til økt tillit til konsesjonærer, aktørene i kraftforsyningen og andre ansvarlige for tiltak og anlegg etter energi- og vassdragslovgivningen.

Et grovt anslag viser at vi benyttet om lag 20 årsverk til tilsyns- og kontrolloppgaver i 2006. Videre har vi hatt direkte utgifter på ca 0,7 million kroner til tilsyn.

Rapporten bygger på beskrivelser av fjorårets tilsynsvirksomhet i de seksjoner som har tilsynsansvar.

Oslo, 16. februar 2007

Agnar Aas
vassdrags- og energidirektør

Halvor Kr. Halvorsen
seniorrådgiver strategiutvikling og tilsyn

Sammendrag

Denne rapporten gir en oversikt over NVEs tilsynsaktivitet i 2006. Rapporten viser at vi ofte finner brudd på reglene der vi fører tilsyn og kontrollerer. De mest alvorlige avvikene i 2006 forekom innen vassdragsmiljø og damsikkerhet, innen kraftforsyningsberedskap og nøytralitet hos vertikalt integrerte selskaper i kraftmarkedet, samt innen ikke levert energi (ILE). Avvik er brudd på lover, forskrifter eller konsesjonsvilkår.

Funn fra tilsynsområdene

I 2005 etablerte vi en egen seksjon for **miljøtilsyn**. Det er stor aktivitet på nybygging av småkraftverk og ombygging av eldre kraftverk. Miljøtilsynets aktivitet viser at aktørenes forståelse for konsesjonsvilkårene er varierende. Det er fremdeles useriøse aktører i bransjen. Vi erfarer at mange utbyggere ikke følger vedtatte detaljplaner for utbygging, og utbyggingen av fire kraftanlegg ble midlertidig stoppet i 2006. I konsesjonsvilkår er det gitt krav om minstevannføring i vassdrag. NVE har dokumentert brudd på vilkårene ved flere anlegg. Ved ett småkraftverk og ett settefiskanlegg ble det påvist alvorlige brudd.

Damtilsynet gjennomførte 15 revisjoner og 273 inspeksjoner i 2006. Ved 11 av de 15 ble det avdekket avvik. Hyppigste avvik er i forhold til sikkerhetsforskriftens krav til tilsyn, beredskap og sikringstiltak.

NVE er i ferd med å øke omfanget av **tilsynet med aktørene i kraftmarkedet**. NVE har gjennomført tilsyn med Nord Pool Spot ASA med vekt på konsesjonskrav om at avkastningen skal være rimelig. Dette tilsynet avsluttes i 2007. Det er også gjennomført inspeksjon hos vertikal integrerte selskaper som eier distribusjonsnett og som har kraftomsetning til sluttbruker med vekt på presentasjon av tjenestene på internett. Hos hele 23 av 28 selskaper fant vi avvik fra avregningsforskriftens krav til nøytralitet. Disse selskapene ble pålagt å endre internettsidene straks.

Kontrollen med nettselskaperens økonomi har en sentral plass i NVEs virke. Samtlige nettselskapers regnskaper rapportert i eRapp for 2005 ble kontrollert. Det er ikke registrert rapporteringer som vil medføre korreksjoner eller underkjennelse av den økonomiske og tekniske rapportering som er mottatt i 2006. NVE har hatt møter med 11 nettselskaper om utforming av tariffene og kontrollert tariffene i 135 selskaper. Målet var å avdekke gjeldende praksis for tariffing av nettleie. Nettselskapene har stor frihet til å utforme tariffene, og undersøkelsene har ikke avdekket avvik i forhold til de rammer regelverket setter.

NVE har ført **tilsyn med nettselskaperens håndtering av forskrifter om leveringskvalitet** hos fem selskaper i Sogn og Fjordane og Nordland. Det mest gjennomgående er avvik i ikke levert energi (ILE) mellom avbruddsrapportering og teknisk- økonomisk rapportering i eRapp. Det er oppdaget tilfeller der ILE-mengden tilpasses den på forhånd bestemte totale KILE-satsen. Det ble gitt fire pålegg om retting av avvik.

Innen **kraftforsyningsberedskap** har det vært omfattende tilsynsaktivitet i 2006. NVEs tilsyn omfatter selskaper i norsk kraftforsyning definert som enhet i KBO (kraft-

forsyningens beredkapsorganisasjon). Disse selskapene er ansvarlige for alle deler av den samfunnskritiske infrastrukturen knyttet til produksjon, omforming, overføring og fordeling av energi. Tilsynet var todelt i 2006, en omfattende skriftlig forespørsel til alle enheter i KBO og en pakke med tilsynsbesøk hos utvalgte selskaper. Tilsynet var rettet mot selskapenes etterlevelse av beredkapsforskrift og rasjoneringsforskrift. utfordringer innen beredskap er knyttet til informasjonssikring, rasjoneringsplanlegging og personkontroll.

NVE har ansvar for **tilsynet med energimerking av hvitevarer**. Det operative tilsynet er satt ut og gjennomføres av Statens institutt for forbruksforskning (SIFO). Det ble gjennomført 126 butikkkontroller. Kun 36 % av utstilte apparater i butikkene var korrekt merket. Resultatene fra 2006-kontrollen er dårligere enn tidligere år.

Nytten av tilsynet

NVE har i medhold av energiloven, vannressursloven og vassdragsreguleringsloven med forskrifter plikt og rett til å føre tilsyn. Tilsynet skal bidra til og sikre etterlevelse av krav satt fra myndighetenes side, både i konsesjoner og lover og forskrifter. NVE vil i tiden framover øke bruken av reaksjoner ved avvik fra reglene. For NVE er tilsyn et viktig virkemiddel for å nå våre mål.

2006-erfaringene fra stedlig tilsyn og kontroll er positive, og følgende effekter kan nevnes:

- oppmerksomhet mot forskrifters og konsesjonsvilkårs eksistens
- forståelse i selskapenes ledelse hva kravene går ut på
- dokumentering av avvik og direkte kontakt med selskapenes ledelse om ansvaret for å lukke avvik
- effektiv lukking av avvik ved varsel om vedtak eller vedtak om reaksjon fra NVE

Gjennom tilsynet oppnår vi forståelse for NVEs rolle som tilsynsmyndighet. Vi tror også at tilsynet kan bidra til andre forbedringer i selskapene.

NVE har brukt om lag 20 årsverk til egen tilsyns- og kontrollvirksomhet og ca 0,7 million kroner i direkte utgifter knyttet til utsetting av tilsynsoppgaver til SIFO. De fleste årsverkene er brukt innen miljøtilsyn og damtilsyn, men også en stor andel innen beredskapstilsyn og tilsyn med aktørene i kraftmarkedet.

Videre utvikling av NVEs tilsyn

NVE fastsatte i 2006 en egen tilsyns- og reaksjonsstrategi. Målet med strategien er å styrke etterlevelsen av reglene hos konsesjonærer og andre som skal følge reglene. Strategien legger felles rammer for tilsyn og bruk av reaksjoner ved avvik.

Mange av NVEs møter med konsesjonærer og andre som skal følge reglene bærer preg av informasjonsutveksling og diskusjon om hvordan regelverket skal forstås. Det har vært viktig i den utviklingsfasen vi har vært gjennom. Møtevirksomheten vil på sikt tones ned og NVE vil i stedet øke omfanget av tilsyn med aktørene. I 2007 vil vi profesjonalisere metodene for stedlig tilsyn – dvs. det tilsynet som utføres som revisjoner og inspeksjoner hos selskapene.

1 NVEs tilsyn

1.1 Oversikt over hjemler

NVE er gitt et omfattende tilsynsansvar i lovgivningen. Tilsynsområdene kan inndeles i to kategorier, hhv tilsynet med aktører som har ansvar i kraftmarkedet, kraftsystemet og innen kraftforsyningsberedskap og tilsynet med aktører som har ansvar for tiltak og anlegg i vassdrag. Hjemlene for NVEs tilsyn er gitt i lista under:

- **Energiloven § 7-1:** "[NVE] fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov blir overholdt"
 - Energilovforskriften § 7-2: "[NVE] fører tilsyn med at bestemmelser gitt i eller i medhold av energiloven overholdes".
 - Systemansvarforskriften § 25: "NVE fører tilsyn med at bestemmelser gitt i denne forskriften blir overholdt". § 26 "NVE kan gi de pålegg som er nødvendig ..."
 - Leveringskvalitetsforskriften § 5-1: "NVE fører tilsyn og kontroll med at bestemmelsene i denne forskriften overholdes. § 5-2: "NVE kan gi de pålegg som er nødvendig... "
 - Rasjoneringsforskriften § 10: "NVE, eller den NVE gir fullmakt, fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i denne forskrift blir overholdt."
- **Vannressursloven § 53:** "[NVE] fører tilsyn med vassdragstiltak og med tilstanden og utviklingen i vassdrag..." Bestemmelsen dekker både generell overvåking av vassdragene (hydrologiske målinger, overvåking av utviklingen i vassdragene) og kontroll med eksisterende virksomhet ifht sikkerhets- og miljøkrav.
 - Sikkerhetsforskriften: NVEs tilsyn forutsettes gjennom hele forskriften
 - Kvalifikasjonsforskriften: NVEs tilsyn forutsettes gjennom hele forskriften
 - Klassifiseringsforskriften: NVEs tilsyn forutsettes gjennom hele forskriften
 - Internkontrollforskriften § 6: "NVE fører tilsyn med oppfyllelsen av denne forskriften".
 - Forskrift om kommunalt tilsyn med anlegg for sikring mot flom, erosjon og skred og anlegg for å bedre vassdragsmiljøet, § 5 "NVE har myndighet til å kontrollere at tilsynet gjennomføres i overensstemmelse med denne forskrift"¹.
- **Vassdragsreguleringsloven § 12 nr 19,** - indirekte tilsynshjemmel, plikt til å underlegge seg kontroll skal være fastsatt som et konsesjonsvilkår

¹ NVE har ikke kontrollert kommunenes tilsyn i 2006.

- **Industrikonsesjonsloven** § 2 nr 16, tilsvarende som vrl. § 12, nr 19.
- **Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen** pkt 3: ”NVE skal påse at bestemmelsene følges av offentlige og private institusjoner som behandler opplysninger om kraftforsyningen”.
- **Merkeloven** § 5 og underliggende forskrifter ang energimerking (rammeforskrift og 9 forskrifter for ulike elektriske apparater): ”[NVE] skal føre tilsyn med at bestemmelsene i denne lov og de bestemmelser som blir gitt med hjemmel i loven, blir overholdt”
- **Produktkontrollloven** § 8: NVE skal føre tilsyn med at loven og underliggende forskrifter blir fulgt.

Hjemler som er en konsekvens av tilsynsrolle (hjemmelen ligger i energilov og –forskrift)

- Energiutredningsforskriften § 12: ”NVE kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføring av denne forskriften”.
- Måling- og avregningsforskriften § 8-1: ”NVE kan gi de pålegg som er nødvendig for gjennomføring av denne forskriften og vilkår satt i konsesjoner gitt av NVE i medhold av energiloven”
- Forskrift om økonomisk og teknisk rapportering: ”NVE kan gi de pålegg som er nødvendig for gjennomføring av denne forskriften og vilkår satt i konsesjoner gitt av NVE i medhold av energiloven”

1.2 NVEs tilsynsstrategi

NVE fastsatte i 2006 en egen tilsyns- og reaksjonsstrategi. Målet med strategien er å styrke etterlevelsen av reglene hos konsesjonærer og andre som skal følge reglene. Strategien legger felles rammer for tilsyn og bruk av reaksjoner ved avvik.

2 Tilsynet på vassdragsområdet

2.1 Miljøtilsynet

2.1.1 Mål

Innenfor NVEs hovedmål om å fremme verdiskaping gjennom effektiv og miljømessig akseptabel energiproduksjon, driver NVE tilsyn med vannkraftanlegg under bygging og utfører inspeksjoner og revisjoner av kraftverkseierens internkontrollsystem av anlegg i drift. Tilsynet omfatter blant annet vannkraftanlegg, settefiskanlegg, vannverk/grunnvannsuttak, bekkelukkinger med konsesjon og andre vassdragstiltak som har konsesjon etter vassdragslovverket. Tilsynet er hjemlet i vannressurslovens § 53 og tilhørende internkontrollforskrift § 6 om tilsyn.

I de fleste vassdragskonsesjoner er det vilkår om at NVE skal godkjenne planer og føre tilsyn med bygging, vedlikehold og drift. NVE har også ansvar for å føre tilsyn med at manøvreringsreglementet i konsesjoner overholdes. Dette omfatter tilsyn med at både eventuell pålagt minstevannføring og reguleringsgrensene overholdes.

Fra 2007 vil NVE også forsterke tilsynet med planlegging, bygging og drift/vedlikehold av energianlegg som kraftlinjer, vindkraftanlegg, fjernvarmeanlegg.

NVEs miljøtilsyn er fortsatt i en utviklingsfase og bruker ressurser på å utforme prosedyrer og veiledningsmateriell. Det er også startet arbeid med utforming av veileder for miljøtilsyn med energianlegg.

2.1.2 Aktivitet

Det har i 2006 vært stor aktivitet på nybygging av småkraftverk i tillegg til flere større utbygginger og ulike former for ombygging/rehabilitering av eldre kraftverk.

NVE har til sammen fulgt opp 72 kraftverk, hovedsakelig småkraftverk, 49 ombygginger/rehabiliteringer, åtte settefiskanlegg og to grunnvannsanlegg. Det er også fulgt opp mange saker som omfatter nybygging av terskler/biotopjusteringstiltak, planer for uttak og istandsetting av tipper, nedleggelse av vassdragsanlegg og flere veisaker. Tre kraftverk er ferdigbefart og godkjent.

I tillegg er det foretatt revisjon av internkontrollsystemet hos ansvarlige for 13 anlegg. Dette omfatter både gjennomgang av konsesjonærens internkontrollsystem, som de i henhold til internkontrollforskrift skal ha etablert, og oppfølging ute på de forskjellige anleggsområder. Internkontrollforskriften trådte i kraft 1.1.2005.

Et stort antall manøvreringsreglementer er fulgt opp.

I medhold av energiloven og vilkårene i anleggskonsesjoner er flere kraftledninger fulgt opp, bl.a. i Nord-Norge og i Oppland. Vi har også behandlet nedlegging av flere kraftledninger bl.a. i Aust-Agder.

2.1.3 Resultater

Det settes som konsesjonsvilkår ved vassdragskonsesjoner at NVE skal godkjenne detaljplaner og **følge opp kraftutbygginger** i byggeperioden. Fire kraftanlegg ble midlertidig stoppet, tre på grunn av oppstart uten at det forelå godkjente detaljplaner og ett på grunn av brudd på godkjent detaljplan. Ved ett anlegg som hadde godkjent detaljplan, ble det ved inspeksjon i byggetiden påvist at anlegget fravek betydelig fra godkjent detaljplan. Saken er under behandling, men pålegg om plan for delvis ombygging er gitt. Inspeksjoner under byggetiden viser ellers mindre alvorlige avvik som det stilles krav om retting til. Erfaringene viser at det både er behov for å følge opp og rettlede for at man til slutt skal få et akseptabelt resultat. Det er i alt for stor grad for mangelfulle detaljplaner som sendes inn til NVE for godkjenning.

Innen miljøtilsynet utfører NVE **systemrevisjoner** inkludert anleggsinspeksjoner. Av de 13 anleggene det er ført tilsyn med den ansvarliges internkontrollsystem ved, viste det seg at to anlegg ikke hadde akseptabelt internkontrollsystem. Det er gitt pålegg om at dette må være på plass innen en fastsatt dato. Hos de andre ble det gitt til sammen 38 avvik og 26 anmerkninger. Mange av de større aktørene har gode internkontrollsystemer, men også blant disse er det ennå noen som mangler mye. Det synes som de mindre konsesjonærene fortsatt mangler helt eller har mangelfulle internkontrollsystemer for ytre miljø. Et gjennomgående avvik har vært mangelen på oversikt over virksomhetens forskjellige ansvarsområder og ofte er det mangelfull oppfølging blant driftspersonellet. Avvik er derfor gitt for manglende systemer og rutiner som skal sikre at konsesjonæren driver anlegget på en lovlig, sikker og miljømessig god måte.

NVE fører tilsyn med **overholdelse av manøvreringsreglement og konsesjonsvilkår**. Data fra vannstanden i 500 av de største **reguleringsmagasinene** rapporteres ukentlig og sendes til NVE. Data kontrolleres bl.a. mot høyeste regulerte vannstand/laveste regulerte vannstand (HRV/LRV). Vesentlige avvik blir tatt opp med regulanten. LRV vurderes som en absolutt grense og det reageres raskt ved overtredelse. Ca 140 andre magasiner kontrolleres ved stikkprøver. Data sendes NVE etterskuddsvis ved årets utløp. For resterende magasin er regulanten pliktig til å føre vannstander. Data skal, der det foreligger konsesjon, legges fram på anmodning. Sommeren 2007 var tørr i store deler av landet. Det kom mange henvendelser om lave vannstander i magasinene, men ingen brudd på gjeldende reglementer ble påvist.

Vannstand/vannføring registreres på ca 70 steder der det er pålagt **minstevannføring**. Dataene kontrolleres etterskuddsvis av NVEs hydrologiske fagmiljø. For de øvrige minstevannføringspåleggene er kontrollen og dokumentasjonen på om pålegget faktisk følges varierende. Det er et mål å få dokumentasjon på dette feltet opp på et akseptabelt nivå ved alle minstevannføringspålegg. Vesentlige avvik blir tatt opp med regulanten. I alvorlige tilfelle blir saken politianmeldt. Som et minimum skal det ved alle minstevannføringspunkt settes opp opplysningsskilt og målemulighet slik at allmennheten kan kontrollere forholdene. Hos ett småkraftverk og ett settefiskanlegg ble det under inspeksjon påvist omfattende brudd på minstevannføringsbestemmelsene.

Alle regulanter ble i 2001 pålagt å sette opp **opplysningsskilt** (magasinskilt) ved alle reguleringsmagasin og steder med minstevannføring. Skiltene skal gi opplysning til allmennheten om gjeldende bestemmelser for vannstander i magasinene og om

minstevannføringens størrelse og hvordan den kan avleses. Mange avvik er gitt sammen med frist for retting.

I 2002 ble det satt i gang **magasinkontroll** av hvordan magasindata registreres, bl.a. høydesystem, kontrollbolter, HRV/LRV-merking og om opplysningsskilt er satt opp. Til nå er 571 magasin kontrollert. Rapporten etter kontrollene inneholder en liste over anbefalte tiltak for å rette opp avvik som oppdages. Dette blir fulgt opp av miljøtilsynet.

Driften av en kraftstasjon i Sogn og Fjordane med tilhørende **konsesjonsvilkår** har vært utfordrende i flere år. Et møte i 2003 mellom de impliserte forvaltningsetatene fylkesmannen, Direktoratet for naturforvaltning og NVE, avklarte hva som kunne aksepteres av vannstandsreduksjoner ved utfall i kraftverket. Dette ble meddelt regulantene i brev fra NVE sammen med pålegg for å bedre situasjonen. Regulanten har gjennomført flere tiltak i ettertid. Limnigrafutskrifter viser at utfall forekommer sjeldnere de siste to årene og er vesentlig mindre i omfang enn tidligere. I 2006 er det største utfallet godt innenfor de fastsatte akseptable grensene.

Et settefiskanlegg er anmeldt for flere brudd på konsesjonsvilkårene. NVE har i tillegg bistått Økokrim i en sak hvor en lokal jeger- og fiskeforening har anmeldt en regulant for brudd på skjønnsforutsetninger.

Etterkontroll av 132-kV linje i Oppland avdekket omfattende terrengskader i deler av traseen. Disse vil bli fulgt opp i 2007 og viser at det er behov for oppfølging i marka også ved bygging av slike energianlegg. Basis for dette arbeidet ble lagt i 2006, men mye av arbeidet med kvalitetssikringssystemer, veiledning og praktisk oppfølging av sakene vil komme i åra fremover.

2.1.4 Vurdering

Inspeksjoner og behandling av et stort antall detaljplaner for småkraftverk viser store forskjeller i aktørenes forståelse av konsesjonsvilkårene og de forpliktelser som er fastlagt. Det blir imidlertid registrert en positiv utvikling der selv den minste småkraftkonsesjonær kan håndtere utfordringene tilfredsstillende. Likevel er det fortsatt enkelte useriøse aktører som legger beslag på uforholdsmessig mye tid i oppfølgingen.

Både revisjoner og tilsyn i felten bidrar til å disiplinere konsesjonærer og entreprenører. Et NVE som følger med og som er klar og tydelig når det gjelder hvilke krav som stilles, bidrar til en ryddig gjennomføring av prosjektene og et sluttresultat som er akseptabelt ut fra gitte vilkår og standarder.

Vi har erfart at flere konsesjonærer starter utbyggingen uten å ha godkjente detaljplaner og noen er ikke nøye med å følge de detaljplaner som er godkjent.

Når det gjelder slipp av korrekt minstevannføring er tilstanden dårligere enn forventet. Dette er blant en av de viktigste betingelsene i en konsesjon – både for økonomi og for miljø. Her setter NVE klare krav til et pålitelig og dokumenterbart slipp uten avbrudd. Å få dette innført hos de ansvarlige blir en hovedutfordring innen miljøtilsynet i åra fremover. NVE vil i 2007 utarbeide interne retningslinjer for hvordan vi skal reagere på ulike brudd på konsesjonsvilkårene/manøvreringsreglementet.

2.2 Damtilsynet

2.2.1 Mål

Innen NVEs hovedmål om å sikre samfunnet mot vassdragsulykker og ivareta sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen, driver NVE tilsyn for å sikre at dameiere etterlever de krav til sikkerhet som stilles i lover og forskrifter.

Andre oppgaver som utføres for å oppnå målsetningen er kontroll/godkjenning, informasjonsarbeid, regelverksutvikling og nasjonal/internasjonalt kontakt innen fagområdet. Kontroll/godkjenning omfatter planer, revurderinger, flomberegninger, kompetanse og klasse. Det er gjort vedtak/godkjenning i ca 350 tilfeller i 2006. Det er denne oppgaven sammen med regelverksutvikling som har vært mest tids- og ressurskrevende for damsikkerhetsarbeidet i NVE i 2006. I det etterfølgende omtales bare aktiviteter innen oppgaven tilsyn.

Hjemmel for tilsynet finnes i lov om vassdrag og grunnvann § 53 og i tillatelser gitt i medhold av vassdraglovgivningen. Tilsynet skal avdekke avvik i forhold til

- forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg
- forskrift om internkontroll
- forskrift om klassifisering av vassdragsanlegg og
- forskrift om kvalifikasjoner hos den som forestår planlegging, bygging og drift av vassdragsanlegg.

2.2.2 Aktivitet

Det ble gjennomført 15 revisjoner i 2006. Ved revisjonene er det lagt vekt på å avdekke om eier har etablert tilfredsstillende internkontroll med særlig fokus på kompetanse, tilsyn, beredskap og sikringstiltak av hensyn til allmennheten.

Det ble gjennomført 273 inspeksjoner av dammer og andre vassdragsanlegg i 2006. Inspeksjonene har vært i tilknytning til revisjoner, revurderinger, byggeaktivitet, klassifiseringssaker, flomepisoder og sikringstiltak av hensyn til allmennheten. Det er hovedsakelig inspeksjonene i forbindelse med revisjoner som har hatt tilsyn som formål.

2.2.3 Resultat

Ved 11 av de 15 revisjonene ble det avdekket avvik. Til sammen 52 avvik ble avdekket. Nedenfor er angitt avvikene relatert til de ulike forskriftsbestemmelsene.

Sikkerhetsforskriften		Internkontrollforskriften		Kvalifikasjonsforskriften		Klassifiseringsforskriften	
Bestemmelse	Antall avvik	Bestemmelse	Antall avvik	Bestemmelse	Antall avvik	Bestemmelse	Antall avvik
§ 1-4	2	§ 4 - pkt 1	1	§ 2-1	1	§ 4	1
§ 2-1	3	§ 4 - pkt 2	1	§ 2-2	6	§ 5	1
§ 2-3	7	§ 4 - pkt 3	1				
§ 2-4	1	§ 4 - pkt 5	2				
§ 2-6	2	§ 4 - pkt 6	2				
§ 2-9	4	§ 4 - pkt 7	2				
§ 7-1	2	§ 4 - pkt 9	2				
§ 7-2	8	§ 4 - pkt 10	1				
§ 7-3	2						

Tabell: antall avvik relatert bestemmelser i de ulike forskriftene.

Det er flest avvik relatert til sikkerhetsforskriften § 2-3 beredskapsplaner og § 7-2 som angår virkesomhetens interne tilsyn med egen virksomhet. Når det gjelder tilsyn er avvikene relatert til at det mangler tidsplan for gjennomføring av tilsyn, at hovedtilsyn ikke utføres og at tilsynet ikke er tilpasset de enkelte anleggene. Når det gjelder beredskapsplan er avvikene relatert til at analyse av unormale vassdragshendelser ikke er gjennomført og at man ikke har plan for eller gjennomfører øvelser. Det har fra NVEs side de siste årene vært mye fokus på § 2-9 sikringstiltak av hensyn til allmennheten, jf. internkontrollforskriftens § 4 pkt 7. Det ble avdekket 4 avvik relatert denne bestemmelsen. Hovedsakelig går det på at det ikke er etablert sikringstiltak eller at gjennomgang av behov for sikringstiltak ikke er dokumentert.

De fleste avvikene i kvalifikasjonsforskriften gjelder § 2-2 og er relatert til at leder mangler formell kompetanse.

Eierne er gitt en frist for å lukke avvikene. Dersom ikke avvikene er lukket innen fristen blir det gitt pålegg. De fleste revisjonene har vært utført så sent på året at eierne har fått frist i 2007 med å lukke avvikene.

2.2.4 Vurdering

Innenfor NVEs damtilsyn er det satt ned en gruppe som skal planlegge innhold og omfang for revisjoner i 2007. Erfaringer fra årets revisjoner vil bli vektlagt i planleggingen.

3 Tilsynet på energiområdet

3.1 Tilsynet med aktørene i kraftmarkedet

3.1.1 Mål

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 (energiloven) § 4-1, og fullmakt gitt av Olje- og energidepartementet 14. desember 2001, utsteder Norges vassdrags- og energidirektorat konsesjon til å forestå omsetning av elektrisk energi. Omsetningskonsesjonærene plikter å overholde de til enhver tid gjeldende regler gitt i eller i medhold av energiloven, samt vilkårene i omsetningskonsesjonen.

Nord Pool Spot AS er tildelt konsesjon for organisering og drift av markedsplass for handel med elektrisk energi for fysisk levering. I følge energilovforskriften av 29. juni 1990 nr. 50 er formålet med markedsplasskonsesjonen å bidra til en effektiv prisdannelse i kraftmarkedet gjennom å legge til rette for effektive, hensiktsmessige og tillitvekkende handelssystemer, samt handelsregler. Gjennom fullmakt gitt av Olje- og energidepartementet 14. desember 2001 er ansvaret for å gi markedsplasskonsesjon delegert til NVE. Markedsplasskonsesjonærens informasjonsplikt overfor myndighetene er nedtegnet i markedsplasskonsesjonen.

Oppfølging av nettselskapenes nøytralitet er ett av tiltakene for å fremme en effektiv omsetning av energi til sluttbruker. Målsetningen i forhold til nettvirksomhetene i 2006 var å etablere en mer aktiv oppfølging gjennom saksbehandling, undersøkelser initiert av NVE og kontrollbesøk. Nytteverdien er å bidra til å sikre at forskriftene etterfølges, samt mer effektivt og profesjonelt tilsyn med tilhørende saksbehandling.

3.1.2 Aktivitet

Vinteren 2005/2006 ble det gjennomført totalt ti kontrollbesøk hos nettselskaper. Både store og små selskaper ble undersøkt – fra selskaper med ca. 520 000 målepunkt til ca. 5 300 målepunkt. Tema for kontrollbesøkene var nøytral opptreden i forhold til kraftleverandører når det gjelder kundefølgning, kundeinformasjonssystem, måledatahåndtering, leveringsplikt, informasjonsmateriell og internettsider. Vi undersøkte også om nettselskapene hadde nøytral opptreden i forhold til sitt kundeinformasjonssystem, informasjonsmateriell og internettsider.

Tilsyn med markedsplasskonsesjonæren ble gjennomført i Nord Pool Spot AS sine lokaler på Lysaker i oktober 2006. Under tilsynet deltok fem representanter fra Nord Pool Spot AS og fire fra NVE. Tilsynsteamet hadde i forkant av tilsynet lagt en detaljert plan for systematisk tilsyn og NVE gransket en del dokumentasjon i forkant av tilsynsmøtet. Internettsider, systemene for sikkerhetsstillelse, aktøravtale, regelverk, konsesjonsvilkår ble sett på og vi gjennomgikk tidligere saker i vårt arkiv. I tilsynet av Nord Pool Spot AS la NVE særlig vekt på vilkåret i markedsplasskonsesjonen som omhandler selskapets inntekter og kostnader, samt krav til at avkastningen skal være rimelig jf. markedsplasskonsesjonen punkt 4.

NVE har gjennom regulære oppfølgingsmøter med Nord Pool Spot AS en relativt god kjennskap til arbeidet som nedlegges i forhold til andre vilkår i markedsplasskonsesjonen. Men det er tidligere lagt lite vekt på oppfølging av Nord Pool Spot AS sin økonomiske utvikling. I tillegg ble vilkår 2 og 3 i markedsplasskonsesjonen gjennomgått. Disse punktene omhandler markedsplasskonsesjonærens plikt til å opptre nøytralt og ikke-diskriminerende, krav om å utforme hensiktsmessig infrastruktur, handelsregler, aktørvtaler, samt systemer for sikkerhetsstillelser og oppgjør som sikrer tillit og forutberegnelighet for aktørene.

NVE **undersøkte internettsidene til 28 vertikalt integrerte selskaper** som eier fordelings- og/eller overføringsnett og som har kraftomsetning til sluttbruker. Vi fokuserte på hvordan nettvirksomheten presenterte sine tjenester på sine internettsider. I praksis betyr nøytrale internettsider at leseren skal kunne finne relevant informasjon om måleravlesning, nettartiffer, oversikt over kraftleverandører i området etc. uten først å bli utsatt for markedsføring av produkter fra en eller flere utvalgte kraftleverandører. Dette gjelder like fullt om nettvirksomheten og kraftleverandørene tilhører et felles konsern som ønsker å presentere seg samlet. Det gjelder også dersom nettvirksomhet, salg av kraft og produksjon er samlet i et integrert selskap.

I granskningen av internettsidene til selskaper med både nett- og kraftsalgsvirksomhet satte vi fokus på markedsføring på inngangsportalen. Med markedsføring menes her reklame for kraftsalgsvirksomheten i form av produkt- eller prisinformasjon. Videre undersøkte vi markedsføring av kraftleverandør ved bestilling av nettleieavtale på internett.

3.1.3 Resultat

Resultatene i undersøkelsen av internettsidene var nedslående. Mange av selskapene med både nett- og kraftsalgsvirksomhet etterlevde ikke regelverket. Av de 28 vi undersøkte hadde 23 selskaper reklame for produkter og priser for en bestemt kraftsalgsvirksomhet på startsidene. Dette var spesielt skuffende fordi NVE i august 2005 i et rundskriv til omsetningskonsesjonærene, nevnte spesifikt at internettsidene måtte ha en nøytral inngang for brukerne av distribusjonsnettet. De 23 selskapene som hadde avvik fra forskriftene på sine internettsider fikk tilsendt varsel om vedtak og pålegg om å endre internettsidene snarest. Selskapene fikk mulighet til å uttale seg, og deretter et par uker på å bringe forholdene i orden. For 2007 har NVE også mulighet til å ta i bruk overtredelsesgebyr som reaksjon ved avvik.

Markedsføring av kraftleverandør ved bestilling av nettleieavtale på internett viste seg å ikke være noe utbredt problem, fordi de færreste kraftleverandørene tilbyr bestilling av nettleie via internett.

Når det gjelder **kontrollbesøkene**, fant NVE blant annet følgende avvik. Alle kunder som flytter innen eller inn til et nettområdet blir overført til integrert kraftleverandør, integrert kraftleverandør "vasker" sine kundelister mot nettselskapets database for kampanjer og kun integrert kraftleverandør har mulighet til å tilby måleravlesning til sine kunder. Videre fant vi også eksempler på at leveringsplikt ikke blir praktisert, men at nye kunder knyttes opp mot integrert kraftleverandør inntil eventuell oppstart hos ekstern leverandør. Et annet problem er at datasystemene i liten grad innbyr til skille av informasjon for nett- og kraftsalgsvirksomhet. Spesielt for små selskaper kan det være vanskelig å skille mellom

nett og kraft ved kundeførelser. Vi fikk inntrykk av at flere aktører mener at det er vanskelig å håndtere leveringsplikt dersom målsetningen er god kundeservice samtidig som selskapet skal ivareta nøytralitet. Etter NVEs mening kan dette eventuelt løses ved tilbakedatering av kundens forbruk. I forhold til kontrollbesøkene vurderte vi vedtak mot enkelte selskap særlig i forhold til rutiner ved leveringsplikt, flytting og oppstart av kraftleveranse. Det er laget et oppsummerende notat om funnene ved kontrollbesøkene som er tilgjengelig for alle nettselskap, og ikke bare de selskapene vi førte tilsyn med.

Tilsynet med Nord Pool Spot AS er ikke endelig avsluttet. Revisjonen avsluttes i mars/april 2007.

3.1.4 Vurdering

Gjennom tilsyn med kraftselskapenes internettsider har vi oppnådd å lukke avvik relatert til nøytralitetsprinsippet i avregningsforskriften. I de tilfeller der vi har funnet brudd på avregningsforskriften har selskapene rettet opp sine internettsider. Vi har også oppnådd økt bevissthet hos nettselskapene omkring nøytralitet og markedsføring på internett. Flere konsesjonærene har enten tatt initiativ til møte med NVE for å diskutere sine internettløsninger, eller på annen måte deltatt i debatten om hvordan internettsidene bør utformes for å ivareta nøytralitetsprinsippet.

Kontrollbesøkene oppfattes som vellykkede, men kan forbedres på en del områder. Det viste seg vanskelig å få dokumentert avvik. Framover kan vi bruke resultatene fra undersøkelser av for eksempel nettselskapenes markedsføring på internett som grunnlag for videre kontrollbesøk. En mulig vinkling er å kontrollere de selskapene som viser seg å bryte forskriftene ved markedsføring på internett eller kundeservice ytterligere.

I motsetning til i mange andre tilfeller der tilsyn praktiseres er incentivene til NVE og Nord Pool Spot AS i stor grad sammenfallende. Nord Pool Spot AS har selv erfart at dersom de skal lykkes er det en forutsetning at vilkårene som er satt etterleves, slik at aktørene får tiltro til markedsplassen. Nord Pool Spot AS kan dermed i mange sammenheng ha gitt utvidede/strengere tolkninger til rådende vilkår enn det som kanskje opprinnelig var tenkt fra regulatorhold. En slik felles ledestjerne har nok gitt en form av "light-handed regulation" i de foregående år. I andre tilfeller med regulatoransvar og mer motstridende motiver har det nok vært et mer markant behov for et mer kritisk tilsyn. Dette er likevel ikke en hvilepute for NVEs del.

NVE vil også i 2007 ha et systematisk tilsyn av omsetningskonsesjonærene. En mer gjennomgående evaluering av NVEs rolle som tilsynsmyndighet ovenfor markedsplasskonsesjonær vil være hensiktsmessig. Et sannsynlig resultat fra en slik evaluering vil være et behov for et mer strukturert og bevisst tilsyn av markedsplasskonsesjonæren. I løpet av første kvartal 2007 skal det føres tilsyn med Statnetts avregningsvirksomhet. Vi vil granske dokumentasjon fra Statnett, sette fokus på nøytralitet og i hvilken grad gebyrinntektene dekker kostnadene ved effektiv drift av virksomheten (jf. konsesjonen for avregningsansvarlig pkt. 3 og 4.2, samt avregningsforskriften § 4-1-§4-8).

3.2 Tilsynet med nettselskapenes økonomi

3.2.1 Mål

NVE hadde som mål og utførte følgende kontrolloppgaver innen økonomiske regulering i 2006:

- årlig kontroll av alle nettselskapenes økonomiske og tekniske rapportering i eRapp (NVEs internettbaserte rapporteringssystem) – i 2006 var det 155 rapporteringspliktige nettselskaper
- særskilt kontroll av nettselskapenes rapportering av data for anleggsbidrag for 2005 i forbindelse med fastsettelse av kostnadsnorm for 2007 som er oppstartsåret for ny reguleringsperiode
- særskilt kontroll av nettselskapenes rapportering av tekniske data for anleggsmidlene for 2005 (TEK 2005)
- særskilt kontroll av nettselskapenes rapportering av netjtjenester for 2005 for kartlegging av praksis
- særskilt kontroll med utviklingen i nettselskapenes håndtering av mer-/mindreinntektssaldo som følger av forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffier (kontrollforskriften) § 7-5

Tilsyns- og kontrollarbeidet er hjemlet i forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 7-2 Tilsyn og kontroll hvor det står (utdrag): *”Konsesjonæren skal medvirke til gjennomføring av tilsyn. Dette omfatter blant annet å fremskaffe opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre tilsyn”.*

3.2.2 Aktivitet

Samtlige nettselskapers rapportering for 2005 i eRapp er kontrollert. Kontrollen skjer både ved automatiske kontroller i eRapp og ved manuelle kontroller fra NVE-ansatte. De automatiske kontrollene sikrer blant annet at rapporteringen blir fullstendig for alle selskapene. De innrapporterte dataene bekreftes også av selskapenes revisor som avgir en særskilt bekreftelse benevnt ”Avtalte kontrollhandlinger”. NVE kontrollerer spesielt kritiske data ved bruk av standard sjekklister. I tillegg til skjermkontroll av innrapporterte data i eRapp er det utstrakt bruk av telefonisk kontakt med selskapene samt egen postboksadresse for spørsmål og svar for de rapporteringspliktige selskapene. NVE kontakter selskapene pr. telefon ved uklarheter eller avvik i rapporteringen. De fleste forhold avklares ved den telefoniske kontakten. Det har vært avholdt ett møte med ett rapporteringspliktig nettselskap vedrørende rapporteringen for 2005.

Viktige punkter i den årlige kontrollen er blant annet:

- Kontroll av samsvar mellom rapporteringen til NVE og offisielle årsrapporter – avvik kontrolleres og forklares av selskapene og deres revisor
- Kontroll av at segmentinformasjon om nettvirksomheten er presentert i årsrapporten

- Kontroll av korrekt håndtering av mer-/mindreinntektssaldo ihht. kontrollforskriften § 7-5
- Kontroll av fordelingen av felleskostnader på virksomhetsområdene

3.2.3 Resultat

Den årlige kontroll av alle nettselskapene avdekket ingen særskilte forhold. All økonomisk rapportering for 2005 er gjennomført og godkjent av NVE. I forbindelse med ny reguleringsperiode fra og med 1.1.2007, vil det i løpet av år 2007 bli foretatt ytterligere analyser og vurderinger av rapporterte økonomiske og tekniske data for 2005. Dette arbeidet kan innebære senere endringer av de rapporterte data. Per dags dato er det ingen kjente avvik eller forhold som vil medføre korreksjoner eller underkjennelse av den rapportering som er mottatt i løpet av 2006 for 2005.

3.2.4 Vurdering

I løpet av 2006 er det utført et omfattende kontroll- og analysearbeid av den økonomiske og tekniske rapporteringen for 2005. Dette arbeidet har bidratt til å sikre en tilfredsstillende og ønsket kvalitet på de data som benyttes til den økonomiske reguleringen av nettselskapenes inntektsrammer for år 2007. Utfordringene for tilsyns- og kontrollarbeidet i 2007 vil i stor grad være sammenfallende med år 2006. I tillegg vil stedlig tilsyn ute hos nettselskapene bli vektlagt. Utvalgte selskaper vil bli besøkt basert på identifiserte problemstillinger som anses sentrale for den økonomiske reguleringen. Arbeidet med identifisering av problemstillinger og utvelgelse av selskaper for kontroll vil være en kontinuerlig prosess gjennom hele tilsynsåret.

3.3 Tilsynet med aktørene i kraftnettet

3.3.1 Mål

Tilsynet med aktørene i kraftnettet tar sikte på å følge opp følgende forskrifter

- Forskrift om energiutredning (2002)
- Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (2004)
- Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (2002)

3.3.2 Aktivitet

NVE har i løpet av 2006 vurdert årets oppdateringer av **kraftsystemutredningene** etter faste kriterier. Hjemmel for arbeidet med og oppfølging av kraftsystemutredningene er forskrift om energiutredninger. Utover gjennomgangen ble det for første gang i 2006 plukket ut et utredningsområde hvor arbeidet med kraftsystemutredningen ble fulgt spesielt opp med besøk hos selskapet. Dette området var Hordaland, som NVE ønsker å overvåke utviklingen i kraftsystemet spesielt. I forkant av oppfølgingsmøtet ble kraftsystemutredningen gjennomgått i detalj. På møtet i Bergen ble prosessen og spesielle tema for kraftsystemutredningen presentert. Besøket var ikke definert som et tilsynsbesøk.

NVE har i løpet av 2006 fulgt opp arbeidet med **lokale energiutredninger** for åtte kommuner spredt over hele landet. Oppfølgingen har bestått i å delta på offentlig møte og gjennomgå utredningen. Det ble gitt skriftlig tilbakemelding for oppdateringen for 2005-utredningen. For ordningen sin del ser NVE et behov for et større virkemiddelapparat for kommunen. Dette for å øke interesse og kompetanse for energiarbeid i kommunene. Møtene involverer i svært liten grad andre aktører enn utreder og kommune. Det er ikke gitt andre tilbakemeldinger etter besøk enn en vurdering av utredningen.

NVE har ført tilsyn med nettselskapets håndtering av forskrifter tilknyttet **leveringskvalitet**. NVEs hjemmel til å utføre revisjon er gitt i energilovforskriften § 7-2. Det ble gjennomført fem kontrollbesøk i 2006, fordelt på to områder. I Sogn og Fjordane-området ble to nettselskaper besøkt og i Nordland tre nettselskaper. Revisjonen omfattet følgende:

- Kontroll av rutiner relatert til ikke levert energi (ILE) og rapportering for kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke levert energi (KILE), herunder kundeinformasjonssystem (KIS), nettinformasjonssystem (NIS), FASIT og eRapp.
- Kontroll med at forskrift om leveringskvalitet er overholdt.
- Kontroll med at forskrift om systemansvaret er overholdt.
- Eventuelle avvik i rapporteringen.

I forbindelse med NVEs revisjoner knyttet til **beredskapsforskriften** ble det for fem KBO-enheter tatt med et eget revisjonstema knyttet til rasjoneringsforskriften. Revisjonene ble gjennomført med hjemmel i energiloven §§ 1-1 og 7-1, kap. 6, energilovforskriften §§ 1-1, kap. 6 og rasjoneringsforskriften kap. 3. For konklusjoner, avvik, reaksjoner mv vises til rapportering vedrørende tilsyn etter beredskapsforskriften. For 2007 vil NVE føre tilsyn med nytt vedtak datert 6.11.06. om innhold i rasjoneringsplanene.

Det er ikke gjennomført tilsyn med **systemansvarliges** virksomhet i 2006. Det er imidlertid avholdt seks separate møter for oppfølging av Statnetts systemansvarsaktiviteter. I disse møtene er det en oppfølging av Statnetts utøvelse av forskrift om systemansvar, konsesjon for å tilretteleggelse av krafthandel med utlandet og den økonomiske reguleringen av systemansvarskostnadene. I tillegg vedtar NVE innholdet i den årlige rapporteringen av den systemansvarliges virksomhet.

3.3.3 Resultat

Resultatene fra NVEs tilsyn med nettselskapenes håndtering av forskrifter om leveringskvalitet vekker bekymring. Det meste gjennomgående avvik i 2006 er avvik i ikke levert energi (ILE) mellom avbruddsrapportering og teknisk- og økonomiske rapportering eRapp. Det er oppdaget tilfeller der ILE-mengden i eRapp tilpasses for å passe den på forhånd bestemte totale KILE satsen. Dette er alvorlig, siden grunnlagsdata er beregnet i forhold til standardiserte metoder i henhold til kravspesifikasjonen som er festet i forskriften. Dermed er ILE-mengde i avbruddsrapportering den "originalen" som skal brukes som grunnlag for KILE -kostnader.

Utover dette, har de øvrige avvik ingen store konsekvenser. Det er gitt fire vedtak om retting av avvik i 2006 med frist for fire av de fem nettselskapene som ble kontrollert. Avvikene ble rettet før fristen.

Generelt, kan vi si at hovedårsak til feilrapportering er informasjonsmangel hos nettselskapene, spesielt de små. Kommunikasjon mellom de forskjellige datasystemene skaper usikkerhet på de innrapporterte dataene. Mangel på rutiner og dokumentasjon gjør at arbeidsprosesser varierer stort avhengig av hvem som utfører jobben.

3.3.4 Vurdering

Tilbakemeldingene fra nettselskapene er positive for tilsynsbesøkene innen leveringskvalitet. Tilsynet avdekker svakheter hos nettselskapene som selskapene selv ikke trodde de hadde. Det er avdekket behov for dokumentasjon på interne rutiner, og sårbarheten ved rutinemangel. Vi mener at vi oppnår følgende med tilsynsaktiviteten:

- Fokus på dokumentasjon av rutiner
- Avdekker feil i rapportering og årsaken
- Nettselskapene finner andre effektive løsninger enn eksisterende
- Forenkler og forbedrer arbeidssituasjonen hos nettselskapene ved å belyse problemstillingene

Aktiviteten innen lokale energiutredninger utøves for å få en nærhet og kjennskap til ordningen og hvilke utfordringer og muligheter som eksisterer. Det er i 2007 satt i gang et eksternt arbeid for å evaluere ordningen. Avhengig av resultatene vil det vurderes endringer i arbeidet med utredningene.

For 2007 er målet å utvikle en fullverdig revisjon knyttet til Statnetts håndtering av forskrift om systemansvar. Hjemmel for tilsynet er gitt av forskrift om systemansvaret § 25.

3.4 Tilsynet med nettleie

3.4.1 Mål

NVE har i løpet 2006 hatt to aktiviteter innen nettleie som er beslektet med tilsyn. I løpet av våren/sommeren 2006 ble det gjennomført møter i 11 utvalgte nettselskap. De utvalgte nettselskapene dekker ca 1,3 mill abonnenter, eller ca 67 % av samlet antall abonnenter i Norge (2,2 mill. abonnenter). Målet med møtene var å avdekke gjeldene praksis innenfor dagens regelverk for tariffing av nettleie.

Som et ledd i NVEs tilsyn med at regelverket om tariffing overholdes, har NVE gått gjennom tariffene til samtlige nettselskap som rapporterer tariffer til NVE (135 stykker) med hensyn på eksplisitte krav til tariffutforming for ordinære uttak.

Hjemmel for tilsyn er gitt av Energilovforskriften § 6-5 og Kontrollforskriften § 18-1.

3.4.2 Aktivitet

Omfanget har vært elleve møter med nettselskap og kontroll av tariffene i 135 nettselskap. Gjennomgangen av tariffene bygget hovedsakelig på gjennomgang av publiserte tariffer på nettselskapenes internettsider, og opplysninger fremlagt på tilsynsmøtene.

NVE er tvisteløser mellom bruker av nettet og nettselskap. Dette skjer ved at brukerne av nettet klager på nettselskapenes vilkår for bruk av nettet. Vi treffer enkeltvedtak innenfor vårt forvaltningsansvar hovedsakelig på bakgrunn av å tolke tariffbestemmelsene i kontrollforskriften. Enkeltvedtakene blir løpende publisert på NVEs internettsider.

Nettselskapene har plikt til å rapportere tariffene til NVE. Dette følges opp løpende. En egen tariffstatistikk publiseres på NVEs internettsider.

3.4.3 Resultat

Det ble funnet mindre avvik gjennom begge aktivitetene og ett enkeltvedtak ble fattet. I to tilfeller ble avvik avdekket på møtene rettet umiddelbart.

20 selskap som ikke hadde innlevert tariffhefte eller ikke hadde tariffer på selskapets internettside, fikk tilsendt brev hvor de ble bedt om å legge ved tariffhefte gjeldende fra 1.1 2007 i den elektroniske tariffrapporteringen. Vi oppfordret også til at tariffene, om mulig, skal gjøres tilgjengelig på selskapets nettsider.

3.4.4 Vurdering

Gjennom tariffgjennomgangen av samtlige selskap ønsker vi å for en totalvurdering av status for alle nettselskaps tariffer. Konklusjonen fra gjennomgangen er at det ikke er betydelige avvik. Etter gjennomgangen av tariffene har NVE gjort en vurdering av hvorvidt de enkelte funnene er i strid med gjeldende regelverk. Kontrollforskriften gir generelle prinsipper og noen eksplisitte krav for tariffutformingen. Innenfor forskriften har nettselskapene likevel stor grad av frihet i utformingen av tariffene. Dette innebærer at nettselskapene velger ulike tilnærminger når de utformer tariffene. NVE har ikke fattet vedtak på bakgrunn av de funnene som er gjort.

I 2007 vil også gjennomføre tilsynsmøter. Disse møtene vil vi være mer nøye med å skille hva som er direkte tilsyn og hva som er diskusjon/informasjon. Temaene for tilsyn i 2007 har vi foreløpig valgt ut beregning og praktisering av anleggsbidrag.

3.5 Tilsynet med beredskap i kraftsystemet

3.5.1 Mål

NVEs tilsyn omfatter selskaper i norsk kraftforsyning definert som ”enhet i KBO (kraftforsyningens beredskapsorganisasjon)”. Disse selskapene er ansvarlige for alle deler av den samfunnskritiske infrastrukturen knyttet til produksjon, omforming, overføring og fordeling av energi. Dette betyr selskaper som står for produksjon, vassdragsregulering, nettvirksomhet og fjernvarme. Tilsyn utført i 2006 har vært todelt. Første del har vært oppfølging av en skriftlig forespørsel til alle enheter i KBO (201 enheter) i 2005. Andre del har vært tilsynsbesøk hos noen utvalgte enheter høsten 2006.

Hjemmel for tilsynet finnes i:

- Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 7-1 (Kontroll)
- Forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 7-2 Tilsyn og kontroll
- Forskrift om beredskap i kraftforsyningen (beredskapsforskriften)
- Forskrift om planlegging og gjennomføring av rekvisisjon av kraft og tvangsmessige leveringsinnskrenkninger ved kraftrasjonering (rasjoneringsforskriften)

3.5.2 Aktivitet

NVE ønsket å følge opp revisjoner gjennomført høsten 2005 ved å sende ut et **spørreskjema** med pålegg om å svare innen en gitt frist til alle enheter i KBO. Blant enhetene var det 94 med produksjon, 146 med nettvirksomhet, 60 med vassdragsregulering og 27 med fjernvarme. Mange enheter har flere av funksjonene. For å få inn svar fra alle, ble det sendt ut 46 varsler om tvangsmulkt for manglende overholdelse av svarfristen, men ingen ble ilagt tvangsmulkt.

Skjemaet inneholdt 70 spørsmål. Spørsmålene fordelte seg slik:

1. Spørsmål relatert til krav i beredskapsforskriften og rasjoneringsforskriften
2. Administrative og organisatoriske opplysninger om KBO-enheten
3. Opplysninger om enhetens radiosystemer (for bruk til Justisdepartementets nødnettprosjekt)

Det ble stilt spørsmål om beredskapsforskriften § 1-2 kvalitetssystem, § 1-3 risiko og sårbarhetsanalyse, § 1-4 beredskapsplan, § 1-5 øvelse, § 2-3 ansvar og myndighet, § 3-5 gjenoppretting av funksjon, § 3-6 transport, § 4-2 personkontroll, § 4-3 anskaffelser i kraftforsyningen, § 5-2 meldeplikt, § 5-4 analyse, § 6-1 informasjonssikkerhet generelt, § 6-2 beskyttelse av informasjon, § 6-3 sikkerhetskopier, § 6-4 særlige krav til driftskontrollsystemer, og rasjoneringsforskriften § 6 tvangsmessige leveringsinnskrenkninger.

Etter gjennomgang av svarene ble det sendt ut 193 vedtaksbrev med frist for å lukke avvik i forhold til krav i beredskapsforskriften.

NVE har også gjennomført **revisjonsbesøk** hos utvalgte enheter i KBO. Ut fra vurderinger av risiko og vesentlighet ble fem selskaper valgt ut for revisjonsbesøk. Tema for revisjonen var gjennomgang av hvordan selskapet oppfyller krav i henhold til beredskapsforskriften og rasjoneringsforskriften. Tiden ble delt mellom IT- og informasjonssikkerhet, og befaring av driftssentral med tilstøtende lokaler for driftskontrollutrustning og samband. NVE møtte selskapets daglige leder, beredskapsleder, beredskapskoordinator, IT-sikkerhetsleder og øvrige representanter fra selskapet som er ansvarlige for de angitte temaer.

Revisjonene ble gjennomført med representanter fra NVE som alle hadde metodekompetanse innen krav gitt i norsk standard NS-EN ISO 19011 retningslinjer for revisjon av systemer for kvalitets- og miljøstyring. Før besøket ble det utarbeidet et omfattende spørreskjema som støtte for revisjonsteamet. Etter gjennomført revisjon diskuterte revisjonsteamet de funn og observasjoner som var gjort, og utarbeidet en oversikt over hvilke avvik som skulle lukkes. Avvik og observasjoner ble så presentert i et avslutningsmøte med representanter for det reviderte selskapet. Revisjonen blir fulgt opp med en revisjonsrapport som skriftlig bekrefter avslutningsmøtets konklusjoner, hjemmelsgrunnlag for avvik og tidsfrister for å lukke avvik. Selskapet inviteres samtidig til å gi tilbakemelding hvis de oppdager unøyaktigheter eller mangler, eller mener tidsfristene er for korte. Innen én uke etter utløpt frist for å lukke avvik, skal selskapet skriftlig bekrefte dette. Manglende bekreftelse fører til enkeltvedtak om å lukke avvikene, og samtidig varsel om tvangsmulkt.

NVE har i 2006 også gjennomført **inspeksjoner av driftssentraler** i forbindelse med revisjonsbesøkene. Driftssentraler og tilstøtende lokaler ble inspisert med vekt på adgangskontroll, brannvern og besøksrestriksjoner. Før de fem revisjonsbesøkene ble det stilt et antall spørsmål som skulle besvares 14 dager før besøket. Dette dokumentet ble brukt i utformingen av spørsmål til selskapet. Det ble også tatt inn momenter fra selskapets svar i den skriftlige revisjonen i 2005. Under revisjonsbesøket ble det bedt om dokumentasjon av enkelte forhold. Slik dokumentasjon var typisk interne rutiner og instruksjoner.

Revisjoner innen beredkapsområdet må ses i sammenheng med den øvrige strategiske virkemiddelbruken (kurs-, opplærings- og rådgivningsvirksomhet, øvelser og forskriftsarbeid). Revisjoner skaper behov for rådgivning og gir økt forståelse av hva forskriftene krever, og påvirker enhetene til å finne ut hvordan krav kan imøtekommes.

3.5.3 Resultat

Hyppest forekommende avvik/mangler fra den skriftlige revisjonen er mangler knyttet til risikovurderinger, informasjonssikkerhet, rasjoneringsplanlegging og personkontroll.

Enheter i KBO som er av stor betydning for norsk kraftforsyning revideres grundigere enn de som har liten betydning. Det kan føre til at antall avvik blir større. Rent tematisk viser det seg at området IT-sikkerhet og informasjonssikkerhet er krevende. Det avsløres også uensartet praksis i forhold til hva som skal offentliggjøres og hva som skal beskyttes som kraftsensitiv informasjon etter beredkapsforskriften.

Alle avvik som er brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av energiloven er uakseptable. Fra 2007 kan brudd på beredkapsforskriften straffes med overtredelsesgebyr. Selskapene som revideres viser imidlertid stor vilje til å lukke avvik. Reaksjoner utover pålegg om å lukke avvik og varsel om tvangsmulkt har ikke vært nødvendig.

3.5.4 Vurdering

Effekter av tilsynet har vært:

- Økt oppmerksomhet om krav i beredkapsforskriften og rasjoneringsforskriften
- Forståelse i selskapenes ledelse for hva kravene går ut på

- Effektiv lukking av avvik ved varsel om tvangsmulkt
- Oppfyllelse av NVEs hovedmål om å sikre samfunnet mot vassdragsulykker og ivareta sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen.

I 2007 fortsetter NVE revisjonsbesøkene med grunnlag i det utvalg av temaer som ble brukt ved revisjonsbesøkene høsten 2006. Målet er å revidere opp til 20 enheter med utgangspunkt i blant annet deres betydning i norsk kraftforsyning, tidligere antall avvik og inntrufne hendelser. Noen fjernvarmeselskaper vil bli revidert. For fjernvarmeselskapene må det gjøres en vurdering av enkelte av kravene i beredskapsforskriften.

3.6 Tilsynet med energimerking

3.6.1 Mål

Målet er å sørge for at forbrukerne får korrekt og nødvendig informasjon om produkters energieffektivitet. Målet er å påvirke forbrukerne til å velge de mest energieffektive produktene.

Tilsynet har i 2006 omfattet markedskontroll ved inspeksjon av hvitevareforhandleres oppfølging av plikten til å energimerke utstilte hvitevarer, samt kontroll av energimerkenes opplysninger gjennom laboratorietesting av apparater.

Tilsynet er hjemlet i:

1. Rammeforskriften forskrift om angivelse av husholdningsapparaters energi- og ressursforbruk ved hjelp av merking og standardiserte vareopplysninger med særforskrifter for hver enkel apparattype.
2. Forskrift om energieffektivitetskrav til elektriske hushaldskjøleskap og – frysarar og kombinasjonar av slike, og
3. Forskrift om energieffektivitetskrav til strømbegrensere for lysstoffrør.

3.6.2 Aktivitet

126 butikkkontroller ble gjennomført i 2006. Åtte stekeovner er testet, men resultatene er ikke ferdigstilte. Butikkkontrollene foregår i 2. og 3. kvartal . Testingen foregår over et tidsrom på et halvt år, 3. 4. og evt 1. kvartal påfølgende år.

3.6.3 Resultat

Butikkkontroller: I alt 7707 utstilte apparater ble kontrollert og 36 % av disse var korrekt merket. Testresultatene er ikke ferdigstilt per januar 2007.

Resultatet fra 2006-butikkkontrollene er dårligere enn de to foregående årene. Kontrollene er, i løpet av de tre årene kontrollvirksomheten har pågått, lagt til ulike deler av landet og resultatene er derfor ikke helt sammenlignbare. På den annen side er det gjennom årene gjennomført informasjonsaktiviteter rettet mot alle forhandlere. Det har derfor vært grunn til å håpe at informasjonen skulle bidra til en generell økt innsats i merkearbeidet hos

forhandlerne. Det er vanskelig å si hvorvidt resultatene hadde vært enda dårligere uten NVEs målrettede informasjon.

Reaksjoner på dårlig merking i butikker er en tilbakemelding til butikken og offentliggjøring av resultater via pressemelding og internettsider. Utover dette har NVE ingen sanksjonsmuligheter.

Reaksjoner ved feilmerking av apparater er anmodning om å merke korrekt og fatning av enkeltvedtak om at apparatet er merket i strid med forskriften. Det finnes en mulighet for anmeldelse.

3.6.4 Vurdering

Effekten av butikkontroller viser seg å være positiv. Butikker som besøkes to år på rad har en høyere andel korrekt merkede apparater det andre året butikken kontrolleres.

Det er vanskelig å si noe om den generelle virkningen av testingen av apparater. Men det antas at produsenter/leverandører i mindre grad fristes å være unøyaktige i sine merkinger når de vet at det er en viss fare for å bli avslørt.

I 2007 er utfordringene å øke andel korrekt merkede apparater generelt og spesielt for apparattypene som senest er omfattet av merkeplikt. På testområdet er utfordringen i likhet med tidligere år å gjennomføre testingene på en effektiv og profesjonell måte.

Denne serien utgis av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Utgitt i Rapportserien i 2006

- Nr. 1 Knut Hofstad: Vindkraftpotensialet utenfor norskekysten (offshore)
- Nr. 2 Hervé Colleuille, Ingvill Stenseth: Nasjonalt overvåkingsnett for grunnvann og markvann
Drift og formidling 2006. Status pr. februar 2007
- Nr. 3 Tor Arnt Johnsen (red.): Kvartalsrapport for kraftmarkedet, 4. kvartal 2006 (77 s.)
- Nr. 4 Britt-Mari Langåsen, Anders E. Grønstedt, Asle Tjeldflåt, Stig Haugen: Utnyttelse av det norske kraftnettet
- Nr. 5 Anders Bjordal og Mads Johnsen: Stabilitet langs Namsen. Utbedring av gamle sikringstiltak (168 s.)
- Nr. 6 Halvor Kr. Halvorsen (red): Tilsynsrapport for 2006. NVEs tilsyn (25 s.)